

Aan de leden van Provinciale Staten Limburg

Maastricht, 1 april 2025,

Betreft: Rapport Visitatie Provinciale musea

Geachte leden van Provinciale Staten,

Kunst biedt schoonheid, nieuwe inzichten en daarmee voor velen ook inspiratie en zelfs troost in turbulente tijden. Musea zijn immers bij uitstek dynamische plekken waar een breed en divers publiek in contact komt met kunst en waar ons erfgoed tot leven komt. Ze inspireren, verbinden en dragen bij aan de identiteit en aantrekkingskracht van onze regio. Maar deze belangrijke functie staat onder druk.

Externe ontwikkelingen zoals de gestegen kosten en uit de pas lopende indexatie maken het voor de Provinciale musea steeds moeilijker om hun rol op hoog niveau te blijven vervullen. Dit signaleert ook de visitatiecommissie die eind vorig jaar in opdracht van de Provincie Limburg de Provinciale musea beoordeelde en haar bevindingen heeft neergelegd in het Rapport Visitatie Provinciale Musea, dat op 11 april in de commissie ESA besproken wordt.

Specifiek met betrekking tot het Bonnefanten constateert de visitatiecommissie dat het museum zonder aanvullende financiering onmogelijk de voorbeeld stellende kwaliteit en toegankelijkheid die zijn kracht vormen kan continueren en dat er dus momenteel geen duurzaam toekomstperspectief is. Wij doen dan ook een dringend beroep op de Provincie Limburg – als onze belangrijkste partner – om structurele oplossingen te realiseren, zodat we met de grootst mogelijke maatschappelijke impact kunnen blijven bijdragen aan een bruisend cultureel en economisch klimaat in Limburg. Graag gaan we nader in op de wijze waarop het Bonnefanten daaraan invulling geeft.

Internationale top

Opgericht in 1884, is het Bonnefanten al meer dan 140 jaar hét kunstmuseum van Limburg. In die hoedanigheid zijn we allereerst een belangrijke schatkamer, waar ons regionale, nationale en internationale erfgoed bewaard wordt. Dat geldt zowel voor onze collectie oude meesters, waaronder zo'n 200 kunstwerken uit de Rijkscollectie, als voor de verrassende collecties moderne en hedendaagse kunst, die immers het erfgoed van morgen zijn. Naar het oordeel van de visitatiecommissie heeft het Bonnefanten een verzameling van hoge kwaliteit en relevantie, met een collectie laatmiddeleeuwse sculpturen die tot de internationale

top behoort en een collectie hedendaagse kunst die voor geen enkele internationale topcollectie onderdoet.

Ook in de programmering bereikt het Bonnefanten volgens de visitatiecommissie een hoog artistiek niveau en een eigenheid waarmee het museum van grote waarde is voor het provinciale en landelijke cultuurlandschap. Met de verhalen die we vertellen met onze permanente collecties en tijdelijke tentoonstellingen bereiken we een groeiend publiek.

Economische impact

Ultimo 2024 heeft Limburg met het Bonnefanten een kunstmuseum dat meedoet in de internationale top en met ruim 177.500 bezoekers een groter bereik heeft dan ooit. We wijzen graag op de economische impact daarvan. Allereerst indirect, doordat het museum met zijn hoogwaardige presentaties en collecties bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van de regio als vestigingsplaats voor bedrijven en professionals. In directe zin is sprake van een substantiële economische impact, zoals vorig jaar werd aangetoond door een onafhankelijk onderzoeksbureau, dat becijferde dat één enkele tentoonstelling van het Bonnefanten goed was voor een economische spin-off van ruim 3 miljoen euro voor stad en regio. Denk aan horeca, hotelovernachtingen, winkelbestedingen, parkeren etc.

Maatschappelijke impact

Het Bonnefanten is van ons allemaal en staat dus open voor iedereen, jong of oud, van dichtbij of ver weg. We ontvangen bezoekers uit heel Limburg en ook bezoekers uit de rest van het land en uit de aanpalende Belgische en Duitse grensregio's. Met onze contextprogrammering - die door de visitatiecommissie "succesvol" en "voorbeeld stellend" wordt genoemd - verlagen we drempels en vergroten we onze maatschappelijke impact. Van de 177.500 bezoekers vorig jaar namen er meer dan 60.000 deel aan onze gratis toegankelijke activiteiten op het gebied van onderwijs, educatie en outreach. Daarbij gaat het hoofdzakelijk om deelnemers uit Limburg. Deze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door een geormerkte meerjarige bijdrage van het Ministerie van OCW.

We investeren in de toekomst: sinds jaar en dag zijn we gratis voor jongeren t/m 18 jaar en zetten stevig in op educatie en talentontwikkeling. Jaarlijks ontvangen we bijna 5.000 basisschoolleerlingen, werken we samen met zo'n 5.000 vo- en mbo-studenten, in het bijzonder die van het VISTA college, en nog eens bijna 2.000 hbo- en wo-studenten. We werken intensief samen met gemeenschappen en maatschappelijke partners, zijn een verbindend podium voor alle kunstvormen – van hiphop tot hedendaags erfgoed – en bouwen zo aan sociale cohesie. Dankzij onze Kunstuitleen zijn Limburgse kunstenaars zichtbaar in zo'n 1.000 huiskamers. Andere voorbeelden zijn de succesvolle *Bonnefanten Free Fridays*, die we steeds in samenwerking met verschillende gemeenschappen uit de regio organiseren. We bereiken er mensen mee die voorheen zelden of nooit in het museum kwamen, zoals de vendeliers en schutters van de Oud-Limburgse Schuttersfederatie en hun achterban, de Limburgse Roma- en Sinti gemeenschap en de Limburgse skate- en

hiphop scene. Nieuw publiek bereiken we ook met ons pop-up museum waarmee we ieder jaar op festivals als Pinkpop en Cultura Nova staan. Jaarlijks ontvangen we minimaal 500 ouderen die niet of nauwelijks hun huis uitkomen. Met speciale programma's richten we ons op mensen met een fysieke of mentale beperking, zoals met "Museum op recept", een pilot speciaal voor mensen met psychische klachten. Leden van de Quiet Community leiden we op tot museumgidsen voor mensen die leven op de armoedegrens. Kortom, we verbinden mensen en helpen hen om zich mondig en weerbaar te verhouden tot de wereld waarin we leven.

Ruimte voor jong talent

Vol lof is de visitatiecommissie ook over de wijze waarop het Bonnefanten het commitment aangaat met zijn jongerenafdeling YOUNG OFFICE en met de jonge tentoonstellersmakers die we al enkele jaren dankzij projectsubsidies van private fondsen de ruimte hebben kunnen geven om mee te werken aan het museum van de 21ste eeuw. Met YOUNG OFFICE geven we elk jaar weer een nieuwe groep van 10 jongeren een kans werkervaring op te doen en het museum van binnenuit mee vormgeven. Deels gaat het om kwetsbare jongeren voor wie YOUNG OFFICE een *life changing* ervaring kan zijn. Dat de jonge tentoonstellersmakers echt het verschil maken in het Bonnefanten werd onlangs op bijzondere wijze duidelijk toen in de New York Times een lovende recensie verscheen over de tentoonstelling *Dream On*, die was samengesteld door onze jonge talenten. Op deze manier vergroten we ook de kans dat jong talent in Limburg blijft en samen onze kunst- en cultuursector op hoog niveau houdt.

Tijd voor structurele oplossingen

Zoals eerder in deze brief aangegeven, is er op dit moment vanwege kostenstijgingen en uit de pas lopende indexatie geen sprake van een duurzaam toekomstperspectief voor de Provinciale musea. Daarom doen wij graag een constructief beroep op de Provincie om te verkennen hoe we, in lijn met de inspanningsverplichting zoals vastgelegd in artikel 5 van het Cultuurconvenant 2025-2028 tussen het Ministerie van OCW en Limburg¹, tot een passende compensatie kunnen komen voor deze kostenontwikkelingen. Door de exploitatiesubsidies te laten aansluiten op loon- en prijsontwikkelingen en te indexeren in overeenstemming met de door het Rijk gehanteerde percentages, kunnen we samen de continuïteit en de kwaliteit van het museumaanbod in Limburg veiligstellen.

Voor het Bonnefanten geldt bovendien dat er extra financiële uitdagingen spelen: het wegvallen van projectsubsidies waarmee we de afgelopen jaren succesvolle initiatieven zoals onze jongerenafdeling YOUNG OFFICE en de inzet van jonge inhoudelijke talenten mogelijk maakten. De financiële krapte heeft ons inmiddels al gedwongen tot moeilijke keuzes: verhoging van de entreprijs, het schrappen van tentoonstellingen en het niet invullen van vacatures. Behalve dat hierdoor de

¹ Gepubliceerd in de Staatscourant Nr 3768 d.d. 31 januari 2025

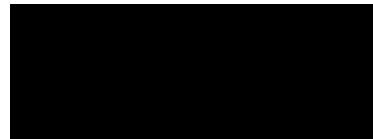
werkdruk alleen maar is toegenomen, betekent dit dat we zijn terechtgekomen in een overlevingsmodus, waardoor we nauwelijks toekomen aan het opvolgen van de constructieve aanbevelingen van de visitatiecommissie op het gebied van educatie, publieksbegeleiding en onze talentontwikkelingsprogramma's. Zonder een verhoging van de structurele financiering - zoals ook door de visitatiecommissie geadviseerd - dreigen wij met het Bonnefanten in een neerwaartse spiraal terecht te komen: concessies in kwaliteit, verminderde toegankelijkheid, afnemend publieksbereik en uiteindelijk dalende inkomsten.

Hoewel incidentele steun in het verleden zeer welkom was, brengt deze ook veel onzekerheid en onrust met zich mee voor de organisatie. Wat nu nodig is – en wat ook het dringende advies is van de visitatiecommissie - zijn structurele oplossingen. Wij hopen dan ook dat Provinciale Staten zich samen met ons en de andere overheden sterk willen maken voor een solide financiële basis, zodat we kunnen blijven bouwen aan een toegankelijk, relevant en toekomstbestendig museumaanbod in onze provincie. Mocht u zich naar aanleiding hiervan persoonlijk nader willen laten informeren, dan bent u vanzelfsprekend welkom voor een werkbezoek aan ons mooie Bonnefanten.

Namens het oudste museum van Limburg,

Stijn Huijts
Algemeen en artistiek directeur

Peggy van Sebillen
Adjunct-directeur